

Мелентьев О.Б.

***МИСТЕЦТВО ЛАКОВОЇ
МІНІАТЮРИ***

ББК 30р30

УДК 6(07)

МИСТЕЦТВО ЛАКОВОЇ МІНІАТЮРИ

- Умань, „АЛМІ”, 2008 – 79 с.

Укладач:

Мелентьєв О.Б.

Рецензенти:

Сирота В.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва УДПУ імені П. Тичини.

Пензай С.М.- вчитель методист Уманської загальноосвітньої школи №11.

У посібнику подано історію розвитку українських і російських промислів лакової мініатюри висвітлено основні прийоми створення виробів з підлаковою художньою мініатюрою, технології виготовлення виробів, створення сюжету, технології виготовлення виробів з папе-маше. В посібнику розкрито методику поетапного виконання конкретних виробів, висвітлені етапи художнього пошуку в процесі створення художніх виробів. Велику увагу в посібнику приділяється показу прототипів творчих робіт з підлаковим розписом, відгуку майстрів про техніку і секрети майстерності .

Посібник може бути корисний студентам педагогічних ВУЗів, вчителям технологій, образотворчого мистецтва, початкових класів, керівникам гуртків дизайну та гуртків художньо-декоративного мистецтва.

© Мелентьєв О.Б.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Петриківський розпис по дереву.....	7
2.Виготовлення пензлика з котячої шерсті.....	12
3.Виконання елемента "зернятко"	13
4.Виконання елемента "бігунок"	14
5.Малювання листя клена, калини, винограду, папороті.....	16
6.Стрічковий орнамент, "бігунок"	17
7.Досягнення рівноваги в асиметричній композиції.....	18
8.Жанрові і пейзажні малюнки засобами петриківського розпису.....	20
9. Федоскінський лаковий промисел.....	22
10.З чого робиться шкатулка.....	26
11.Як пишеться мініатюра.....	27
12.Виробництво.....	38
13 Виготовлення виробу і матеріали що використовуються.....	38

14.Мініатюра. Етап 1. Грунт.....	39
15.Мініатюра. Етап 2. Замальовок.....	39
16.Мініатюра. Етап 3. Перемальовок.....	40
17.Мініатюра. Етап 4. Бликівка.....	40
18.Мініатюра. Етап 5. Готовий виріб.....	40
19.Етапи виготовлення шкатулки з підлаковим розписом.....	41
20. Палех - центр лакової мініатюри.....	43
21. Холуйський мініатюрний живопис.....	47
22.Історія жостовського промислу.....	55
23.Каталог.....	60

ПЕРЕДМОВА

Проблеми морально-етичного виховання, формування естетичних смаків сучасної молоді, її почуттів, переконань хвилюють усіх тих, хто небайдужий до майбутньої долі, яка визначатиме обличчя нашого суспільства.

Розв'язання завдань морально-етичного виховання, естетичного виховання молоді, формування її естетичних потреб, інтересів, смаків неможливо за допомогою лише виховних заходів. Виховання високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості, сприяє забезпеченню і збереженню надбань культури.

З огляду на всі дестабілізуючі фактори саме базисні цінності суспільства (в першу чергу школа) мають стати перешкодою на шляху руйнівних процесів. Естетична українська культура створює умови для розкриття особистісних якостей формування естетичних інтересів і смаків, творчої самореалізації людини.

Розбудова національної освіти, її докорінне формування в сфері морально-етичного виховання, естетичної культури мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень,

національне відродження і становлення державності та демократизації суспільства в Україні.

Останнім часом з'явилася низка досліджень, які свідчать про увагу вчених до проблеми естетичного виховання на уроках праці, образотворчого мистецтва, під час оволодіння народними ремеслами як в школі, так і в позашкільних закладах.

Теоретичні і практичні розробки у питаннях морального і естетичного виховання обумовлені подальшим удосконаленням духовної культури особистості та всезростаючою потребою у високому рівні естетичних почуттів, розвитку творчої фантазії.

Розвитку морального і естетичного виховання засобами вивчення народних промислів і ремесел, подальшому удосконаленню духовної культури особистості присвячена наша робота.

1.Петриківський розпис по дереву

Петриківський розпис - візитна картка України

Село Петриківка в Дніпропетровській області - одне з небагатьох, де дбайливо зберігають традиції стародавніх народних промислів. Знаменитий петриківський розпис давно став візитною карткою України. У Канаді навіть виданий посібник з цього виду мистецтва.

Петриківку 230 років тому заснував сам Петро Калнишевський. І відразу ж в цьому вольному козацькому селі виник цікавий звичай: жінки почали розписувати стіни хатин барвистими квітковими узорами.

Центр народної творчості "Петриківка"

Їх малювали кистями, зробленими з котячої шерсті, сірниками, обмотаними м'якою матерією, і просто пальцями. Фарби розводили на яйцях і молоці, а кольори вибирали - найяскравіші, відповідно барвистій природі Придніпров'я.

Господині змагалися одна з одною, прагнучи зробити свій будинок найживописнішим, і ревниво задивлялися на чуже мистецтво. Про найвдаліші розписи говорили: красиво, як в церкві. А ось якщо хатина залишалася білою, з господинею припиняли вітатися, як з чужою.

Федір Панко, народний художник: "Хлопці ж козаки були, вони привозили гарних молодиць з далеких регіонів. А там звичаї інші були. Молодиця не мала поняття, як на стіні малювати. А мати стара - хата залишалась не розмальованою. Ну, сусіди глянули - всі одвернулись, ніхто не вітається. А колись не привітатися було велике горе. Тому кожна мама, щоб до її дочок віталися, вчила всіх жіночих робіт"

Найстаранніших господинь в Петриківці називали "чепурушками". Завдяки їм навикі розпису передавалися з покоління в покоління аж до 30-х років двадцятого століття. Потім наступила колективізація, і народне мистецтво немов померкнуло. З життя пішла радість, а разом з нею - бажання творити красу.

В.Г. Биленко - директор центру народної творчості "Петриківка"

Спробу відродити чудовий розпис зробив сільський вчитель Олександр Статєва. Він відкрив школу і взяв у викладачі останню петриківську "чепурушку" Тетяну Пату. А після війни один з учнів цієї школи - Федір Панко - вирішив цілком присвятити себе народному мистецтву. Його стараннями в селі створено творче об'єднання "Петриківка" і експериментальний цех, в якому зараз працюють більше 40 народних майстрів.

Немало заморських українців проливали сльози перед картиною, присвяченою 100-літтю еміграції до Канади.

Журавель, що "кличе" із землі відлітаючих побратимів, асоціювався для них із закликком батьківщини.

Оновлення сучасного суспільного життя в Україні вимагає формування національно свідомих громадян. Особливого значення набувають культура, мистецтво, власне все те, що духовно звеличує людину. У цих умовах слід задуматися, чи може існувати культура без національного кореня, без генетичної пам'яті, без придбаного в століттях духовного спадку. У всі часи в Україні традиційна народна культура грала роль національної. Тому збереження народної творчості як формоутворювальної основи етнокультури - одне з основних завдань сучасних українців.

Вироби оздоблені Петраківським розписом

Вироби оздоблені Петраківським розписом

Нинішній період розвитку декоративно-прикладного мистецтва України є значущим в плані затвердження його соціально-культурного потенціалу. Творчо успадкувавши традиції, художники притягуються до загального русла розвитку сучасної культури. Про еволюцію народного розпису розповідають різноманітні сучасні виставки творів народних майстрів Дніпропетровщини, Іванофранківщини, Київщини, Львівщини, Полтави, Черкащини, Харківщини, Хмельниччини, Херсона і багато інших, які не тільки успадкували кращі художні традиції, а і збагатили цей вид мистецтва новою тематикою, сучасними орнаментальними мотивами, вишуканою палітрою фарб.

2.Виготовлення пензлика з котячої шерсті

Пензлики з котячої шерсті можуть виготовляти тільки дорослі люди. Маленьким дітям це категорично забороняється.

Тоненький котячий пензлик можна зробити самому. Такий пензлик складається з дерев'яного тримача і котячих шерстинок, які збирають у пучечок і туго прив'язують до утримувача по колу, щоб шерстинки закрили з усіх боків загострений кінчик палички. Пензлики з котячої шерсті добре набирають фарбу і легко підкоряються ледве помітному руху руки під час малювання. Котячі шерстинки вистригають під лапками або на черевці тварини, де шерсть більш пухнаста. Пучечок для кисті набирається з двох-трьох стрижків.

Тримач

Можно узяти тримач від пензлика, затиснути його з одного боку у вигляді конуса, залишаючи на кінці отвір.

Шерсть

Досить 2-3 вистригів котячих шерстинок. Шерстинки вистригають на грудях тварини. Кінчики котячих шерстинок придавити пальцем, а з відрізаної сторони потрібно зібрати пух за допомогою голки. Вирівнюємо кінчики шерстинок. Для цього вистриг розтягуємо в різні боки, накладаємо

отримані пучечки один на один і продовжуємо цю процедуру до того часу, поки шерстинки в пучку не складуть рівну лінію

Якщо тримач і шерсть підготовлені, конусоподібний кінчик тримача змащують густим клеєм і кладуть на середину пучка шерстинок, що вирівнюється, і акуратно обгортають пучок навколо кінчика тримача. Потім беруть довгу нитку, роблять легеньку петельку і обережним рухом затягують навколо отвору, зафіксувавши таким чином пучечок. Далі пучечок змащують клеєм зверху над тримачем і туго обмотують ниткою. Нитку потрібно ще раз промазати клеєм, дати висохнути, і якщо пензлик вийшов вдалим - на нитку (для міцності) наносять лак (манікюрний або меблевий).

3. Виконання елемента "зернятка"

"Зернятко" - це простий мазок, профіль якого залежить від пензлика. Він є одним з основних елементів петриківського розпису, за допомогою якого створюються всі орнаментальні мотиви.

Уздовж вертикальної лінії, проведеної олівцем, пензликом наносять мазок - "зернятка". Тримати пензлик треба так, щоб вусик "зернятка" був перпендикулярний до лінії. При цьому корпусом пензлика натискають так, щоб мазок мав форму краплі води. Повторюючи мазок багато раз, треба прагнути отримати однакову відстань між мазаннями. Це сприяє розвитку окоміру і ритму в зображенні.

Далі мазки наносять під кутом відносної вертикальної лінії кінчиком вгору, а потім - кінчиком вниз, дотримуючись однакової проміжної відстані між мазками пензлика. Тепер нанесіть ці мазки під кутом по краях вертикальної лінії, розташовуючи мазок проти мазка.

Оволодіння цією вправою наближає до зображення основних образотворчих елементів петриківського розпису.

Рослинний орнамент з зозулями

4. Виконання елемента "бігунок"

Ця вправа об'єднує в собі завдання попередніх вправ. Треба намалювати "бігунок", який складається з трипелюсткових квіток і "перистого листа". Квіти,

розташовані на однаковій відстані один від одного (нахил квітки кожного разу змінюється), сполучають легкою хвилястою лінією, по краях якої розташовують листочки з довгими вусиками ("перисте листя").

Далі вправу повторюють. Від передуючої воно відрізняється тим, що вусики будь-якого мазка квітки направлені до його центру (щоб квітка вийшла виразнішою, його можна доповнити ще декількома "зернятками", розташувавши їх симетрично до центру). У цих завданнях, як і в попередніх, дуже важливо звернути увагу скрутити на розмір квітів (вони мають бути майже одного розміру), відстань між ними і їх колір.

"Бігунок" є одним з головних елементів петриківського розпису. Він може бути використаний для декоративного обрамлення будь-якого виробу.

Виконання елементів орнаменту

5.Малювання листя клена, калини, винограду, папороті

Ця вправа виконується гроном більшого розміру (товстішим), ніж попереднє. Таке листя малюють на основі подовженого мазка. Середину листка малюють подовженим мазком, інші мазання розміщують під гострим кутом до середини першого мазка. Кінчик кожного мазка (вусики) є зубцями листочків.

Виконання листя калини

Більш складним за своєю будовою є листя клена і калини. Воно складається з трьох схожих частин: тризубчатої центральної верхівки і дво бічних. Це листя починають малювати з центральної частини, з середнього зубчика, який буде основою всього листка. По краях його додають два мазки, які з'єднуються знизу. Потім так само роблять бічну частину листка, знову починаючи з серединного зубчика. Це зображення можна залишити в одному кольорі або додати похмурою фарбою тонкі прожилки.

Ще один варіант будови листя - це лист папороті. Будова цього листка є такою: один центральний мазок, поряд другий, бічний і так далі.

Цю вправу треба навчитися робити так, щоб кожен мазок був легким і невимушеним.

У роботах петриківських майстрів, особливо старшого покоління, привертає увагу така особливість: тоненькі прожилки листочків проводяться загостреним кінчиком дерев'яного утримувача пензлика, а пелюстки деяких квіток, наприклад, астр, - скіпочкою або прутиком. Це роблять тоді, коли нанесена фарба ще мокра, і зображення має вид суцільної кольорової плями. Пензлик відразу ж поміщають щіточкою догори і кінчиком утримувача проводять по мокрій лінії прожилки, або проводять скіпочкою від центру квіткової плями декілька бороздок-лінійок, які утворюють малюнок пелюсток.

6.Стрічковий орнамент, "бігунок"

"Бігунок" є простою орнаментальною композицією петриківського розпису. Це - стрічкова композиція, яка будується на основі рівномірного, ритмічного повторення основного елемента. У будь-якому з приведених на ілюстрації варіантів стрічкового орнаменту.

Можна виділити основний елемент, який є основою цих малюнків: квітка, широка і багатозубчата, перисте листя, листя з ягідками. Разом з тим в цих, так званих, "бігунках" ритм закладений і в повторенні поворотів цих елементів і в їх кольоровому рішенні. Таким чином, "бігунок" - досить

цікавий і динамічний орнамент, який дає дуже великі творчі можливості при виконанні декоративних панно і обрамленні речей побуту.

Розпис "бігунка" починають з послідовного виконання основних елементів композиції, наприклад, маленьких червоних ягідок, розташовуючи їх на однаковій відстані одна від одної, розгортаючи кожного разу в протилежну сторону. Після цього сполучають ягідки хвилястою лінією і доповнюють композицію легкими невимушеними мазками- "вигнутими зернятками", утворюючи ними перисті листки, билінки.

Поступово виконують інші варіанти "бігунків". При цьому треба пам'ятати, що основою таких орнаментів є ритм, тобто періодичне повторення однотипних елементів.

7.Досягнення рівноваги в асиметричній композиції

Асиметрична урівноважена композиція є також типовим прикладом петриківського розпису. В основі петриківського розпису лежать прийоми вільного живописного малювання кистю. Спочатку малюють головні плями, а вже потім виконують весь малюнок в дрібних деталях. Придивлявшись до форми поля, на якому треба намалювати узор, визначають основні елементи композиції, наприклад, найбільша квітка або кетяг ягід. Намалювавши їх,

потрібно окремими мазками виконати пелюстки майбутніх квітів. Фарбу треба наносити на поверхню малюнка так, щоб інтенсивний сильнонасичений колір на кінчиках пелюсток квітки поступово ставав все більш прозорим і світлішим в середині. Від цього зображення здаватиметься об'ємним, а квітка виглядатиме ніби пронизаною сонячним променем.

*В. Карпачів,
с. Деркачівка, 2005р.*

Врівноважена композиція

На приведеному прикладі основним елементом композиції є велика червона квітка. Якщо провести вертикальну вісь, то майже дві третини цього зображення помічатиметься праворуч від неї. Разом з тим за допомогою

таких елементів як кетяг калини, широке листя і маленькі сині квітки, композиція врівноважується.

На основі композиції вітальної листівки слід спробувати створити свої варіанти, змінюючи форми рослинних елементів, їх кольорове рішення. Необхідно звертати увагу на розмір всіх складових частин композиції, їх співвідношення, а також врівноваженість квітів.

8. Жанрові і пейзажні малюнки засобами петриківського розпису

Жанрові картинки почали використовувати в своїх композиціях ще легендарна Тетяна Пата й інші майстри петриківського розпису. Найчастіше на них були зображені між квітами, ніби у віночку, герої українських пісень. Знаменитий майстер Петриківки, Федір Савич Панко, перший почав зображати пейзаж, виконаний в петриківському розписі. При цьому техніка виконання і елементи (квіти, дерева, небо, земля) виконуються в чисто петриківській манері.

Жанрово-пейзажний малюнок

Однією з особливостей петриківського розпису є використання його не тільки для малювання на папері, а і для оздоблення побутових речей. Володіючи технікою петриківського розпису, можна розмалювати стіни своєї квартири або дачі. Традиційно петриківський розпис використовують також для оздоблення різних побутових речей з дерева. Для малювання по дереву використовують такі ж самі фарби, які і для робіт на папері, крім того, можна використовувати масляні фарби. Перш, ніж приступити до малювання по дереву, поверхню виробу необхідно

підготувати. Для цього спочатку дрібнозернистим наждачним папером зачищають деревину, потім проклеюють її 8%-м розчином харчового желатину або клеєм ПВА. Після висихання клею, виріб розписують. Коли фарби висохнуть (час висихання залежить від вибраних фарб), роботу можна покрити лаком.

За переказами, Коробів вивіз з Німеччини, з міста Брауншвейга, декількох майстрів, що знають технологію виготовлення табакерок з пап'є-маше і способи їх розпису. Досвід іноземців незабаром був освоєний і розвинений місцевими майстрами.

9. Федоскінський лаковий промисел

До середини XIX ст. лукутинські лаки, названі так по прізвищу купців Лукутіних - наступників Коробова, встали на рівень з європейськими лаками і навіть перевершували їх по міцності лаку і якості обробки, що не раз підтверджувалося дипломами і відгуками на міжнародних ярмарках.

Лукутинські мініатюри на виробках з пап'є-маше - табакерках, чайницях, баулах, коробках, очешниках, ігольницях - відрізнялися від європейських мініатюр своїм яскраво вираженим національним характером сюжетів і своєрідними прийомами письма. Найбільшу популярність отримали трійки, що мчаться то по запарошених дорогах -

"літні трійки", то серед сніжного пейзажу, - "зимові трійки". У першому випадку трійки зв'язуються з весільними обрядами, в другому - зі святом веселої російської масниці.

Створювалися мініатюри і на всілякі селянські мотиви: хороводи, танці, роботи на полях, побутові сцени і тому подібне. При цьому художники-мініатюристи спиралися на російську літографію першої половини XIX ст., на картини російських художників, які були як би прототипами федоскінських мініатюр-імпровазацій.

Лукутінське виробництво проіснувало до 1904 р.

У 1910 р. група колишніх лукутінських майстрів організувала "Федоскінську артіль живописців" на базі ліквідованої лукутинської фабрики. Художня традиція російської лакової мініатюри не уривалася.

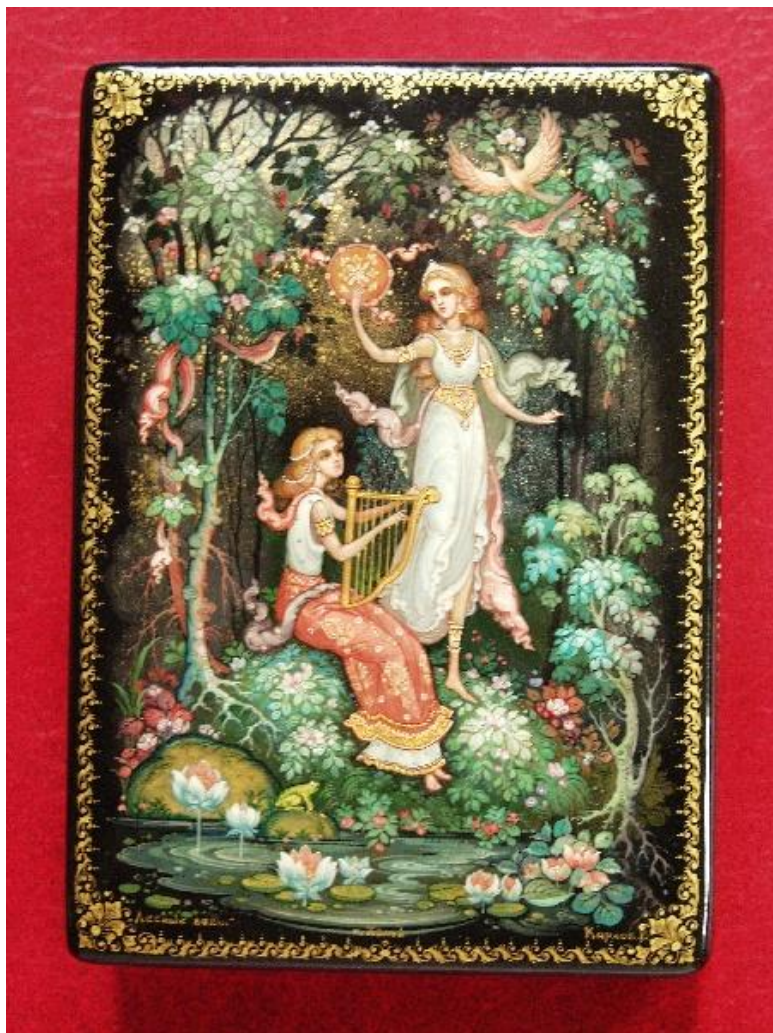
За радянських часів артіль окріпнула. Розвиваючи кращі художні традиції свого мистецтва, федоскінські художники відображають теми сучасної дійсності, пишуть портрети видатних політичних діячів і представників російської культури, створюють мініатюри на казкові (рис.) і історичні сюжети. Велике місце в їх творчості займає ліричний пейзаж Підмосков'я.

Сьогодні у Федоскіно (на Федоскінській фабриці мініатюрного живопису) в світлих майстернях працює

близько двохсот живописців, є художня профтехшкола і при ній - музей мініатюрного живопису.

Види виробів

У преїскурантах Лукутіних і Вішнякових значилися: альбомні пластини, які потім вмонтовувалися з сімейними фотоальбомами; бювари настінні; коробки для солодощів,

Коробочка «Феї»

викладені всередині оловом; "барабани для тютюну", також викладені всередині оловом, щоб зберегти аромат вмісту; "бочонки", декоровані під черепаха, під ясен, під

малахіт; запонки з перламутру з живописом і запонки з пап'є-маше, облямовані в метал і прикрашені мініатюрами; голечники-шафки; скарбнички різних форм і розмірів; кільця для серветок з мотивами трійок, "російськими типами", з видами Московського Кремля; мольберти настільні для листів і візитних карток; кронштейни для прикраси кімнат; марочниці; очечники; прес-пап'є... Чоловічі і дамські цигарники на шарнірах, що відкриваються на дві половини; портсигари з ландшафтами; портмоне з муаровою обробкою всередині для візитних карт; підносики і стакани для сигар, цигарок, шпильок, пудрениці; пенали для олівців і пір'я; сигарниці настільні і кишенькові; сірничниці для кабінету і їдальні; табакерки чоловічі "рококо", овальні з рантом, гладкі; чайниці подвійні з двома вставними чайницями і з містечком для півдюжини чайних ложечок, всередині викладені оловом, розраховані на фунт сподіваючись, на півфунта, на чверть фунта, "з живописом російських типів, з видами кремля, з китайцями і квітами" і так далі.

Всі речі володіли бездоганною обробкою. Разом з чорними лаковими покриттями застосовувалися і кольорові: червоні, блакитні, сині, зелені, золотисті і веселкові. Всі ці кольору створювалися шляхом використання металевих підкладок під лесирувальні фарби. Такі предмети нерідко продавалися взагалі без розпису.

Техніка мініатюрного живопису і декорів у федоскінському промислі.

Федоськінський мініатюрний живопис проводиться масляними фарбами в тій строгій послідовності стадій і прийомів, яку тепер прийнято називати класичною.

Прийоми живопису масляними фарбами були розроблені в епоху Відродження в Італії, Нідерландах і Германії. Техніка масляного живопису по дереву і полотну зберігалася у загальних рисах в цехах живописців до XVIII ст. і якось сама собою перейшла в мистецтво мініатюристів по лаку, закріпившись тут в стрункій системі специфічних прийомів листа, обумовлених особливостями лакової справи.

10. З ЧОГО РОБИТЬСЯ ШКАТУЛКА

Корпус шкатулки виконується з пап'є-маше, в основі якого - чистий деревний картон. Виріб просочується гарячим льняним маслом, потім висушується в печі при великій температурі. Шкатулку ґрунтують і шліфують до отримання абсолютно гладкої поверхні. Покривають кілька разів чорним, а всередині - червоним лаком. В цілому весь процес займає від 4 до 6 місяців. Шкатулки, виконані за цією технологією, не коробляться, не розсихаються і живуть дуже-дуже довго.

11. ЯК ПИШЕТЬСЯ МІНІАТЮРА

Грунт

Накладають грунт - це алюмінієвий порошок, напилений на лак. Він прилипає до поверхні, і фарби, нанесені на нього, не блякнуть. А якщо це прозорі фарби, то метал крізь них просвічується, і ефект виходить вражаючий. Іноді як грунт використовується сухозлітне золото або шматочки перламутрових раковин. На грунт за допомогою кальки переводять силуетний малюнок.

Замальовок

Накладають перший шар живопису, який називається "замальовок". У ній слід відобразити основні кольори і тіні. Деталей немає. Сушити краще при температурі 60 градусів за Цельсієм. При кімнатній температурі масляні фарби сохнуть дуже довго, а такі, як "сажа газова" - взагалі не сохнуть .

Перемальовок

Коли перший шар висохне, його треба покрити лаком і знову висушити. Після кожного шару лаку шкатулку шліфують порошком пемзи для того, щоб видалити всі бульбашки і нерівності лаку. Площина має бути ідеально підготовлена для наступного шару живопису.

Треба старанно прописати всі деталі, поглибити тіні, зробити яскравіше світло, потім сушити. І знову покривається лаком.

Бликівка

Останній шар - "бликівка". Сама назва говорить, що треба розставити акценти: відблиски, найдрібніші деталі. Сушимо. Покриваємо лаком. Не менше десяти шарів.

Готова шкатулка

На корпусі теж треба красу навести. Тоненьким сталевим пером малюємо орнамент, підписуємо ім'я художника і дату виготовлення. Корпус треба покрити лаком (не менше 10 шарів) і відполірувати. Полірують зазвичай тією ж пастою ГОІ "оксидом хрому" на крузі, що поволі обертається, до дзеркально - рівної поверхні. Складні вузли доводяться вручну. Шкатулка готова.

У Федоскіно мініатюрний живопис має два різновиди обумовлені технічними особливостями: це так звані письмо по-щільному і письмо по-прозорому.

Письмо по-щільному. Кришка коробки в цьому випадку від краю до краю зачищається пемзовим порошком. На матову поверхню видавлюються краплями з тюбика свинцеві білила, які розрівнюються легкими пристукуваннями внутрішньою стороною долоні, а потім згладжуються м'якими помахами великої білячої кисті, розпушеної на кінці (свого роду флейц). В результаті виходить щільний білий ґрунт, що нагадує по вигляду добре відполіровану кістку.

На просушений ґрунт перекладається малюнок мініатюри з тонкого листа паперу або кальки. Контури малюнка перед цим акуратно обводяться із зворотнього боку якою-небудь нейтральною фарбою - умброю, сиєною паленою або охрою червоною, потім віддруковуються на

грунті лоцінням листа нігтем великого пальця. Можна приступати до живопису.

Палітрою для фєдоскинського художника зазвичай служить скло, підбите з тильного боку білилами, - біла палітра. В руках живописця - колонкові кисті персоною, ретельної в'язки. Фарби розмішуються льняним маслом, крапля якого поміщається тут же, на палітрі, поряд з вичавленими з тьобиків фарбами.

Підмальовування. Першою стадією живопису є так зване підмальовування. Щільними, корпусними фарбами майстер прагне закрити всю поверхню кришки, при цьому кожен колір як би сплавляється, зчіплюється з сусідніми колірними мазаннями, утворюючи загальний барвистий шар, в якому тільки в найприблизніших контурах намічаються форми зображення. У минулому таке підмальовування нерідко виконувалося двома-трьома фарбами: чорною, коричневою і охрою в суміші з білилами - так звана гризайль або напівгризайль, що встановлює тонові співвідношення зображених предметів і визначальну світлотінь на них.

Підмальовування вимагає впевненої руки і швидкості виконання, оскільки масляна фарба має властивість в короткий час втрачати еластичність.

Закінчивши підмальовування, художник згладжує барвисті мазання ніжними, повітряними помахами білячої кисті.

Перший шар живопису в природних умовах сохне два-три дні, а в сушильній шафі - 3-4 години. Затверділе підмальовування покривається шаром світлого лаку.

Перш ніж приступити до подальшого живопису, художник прочищає просушену лакову плівку (лак сохне в природних умовах протягом доби) хвощем або порошком пемзи на вологій ганчірочці. Потім, злегка протерши підмальовування льняним маслом, художник-мініатюрист створює другий, тонший шар живопису, званий лерелшлевком. У нім уточнюються зображені форми, конкретизується колір предметів, виявляються деталі. Злегка сфлейцований перемальовок покривається лаком, і знов повторюється процедура підготовки лакованої поверхні до подальших прийомів: лесування і бликівки.

Лесування є живописом чистою або змішаною прозорою фарбою, що наноситься на поверхню перемальовка. Лесуванням художник продовжує моделювати зображені форми, одночасно підсилює звучання кольору. Бликівка - це останні, завершальні малювання світлою фарбою, передавальні відблиски на предметах і такі, що викликають відчуття повної завершеності твору.

Письмо по-прозором. У тришаровій системі письма художник-мініатюрист має можливість зосередити свою увагу по черзі на кожному прийомі окремо, удосконалюючи його і знаходячи найбільш гармонійні зв'язки з попередніми і подальшими прийомами. У цих шуканнях і народилося у Федоскіно так зване письмо по-прозорому. Грунтуючись на світлопоглинальних властивостях лесирувальних фарб, тобто на їх здатності пропускати крізь себе світло, федоскинські мініатюристи дотепно застосували підкладки під живопис, що відображають світло: алюмінієвий ґрунт, золото, поталь, перламутр.

Металізований ґрунт під крізний лист створюється таким чином: на прочищену кришку коробки наноситься тонкий шар світлого лаку і витримується на повітрі до неповного висихання - до "відлипання"; потім лакова плівка присипається алюмінієвим порошком за допомогою ватяного тампона. Надлишки порошку після висихання лаку змиваються водою. Листове сухозлітне золото або поталь наліплюється також на недосушену лакову плівку. Перламутрові пластинки врізаються в товщу пап'є-маше врівень з поверхнею виробу за допомогою скальпеля і скріпляються з основою казеїновим клеєм.

Створення мініатюри на крізному фоні вимагає надзвичайної ретельності роботи у всіх стадіях: у перекладі

малюнка, в підмальовуванні, перемальовці і бликівці. Світловий промінь, відбитий від блискучої поверхні, проходячи повторно крізь шар лесирувальної фарби, примушує її горіти з вражаючою яскравістю.

У руках федоскинців, таким чином, опинилася єдина у своєму роді колірна палітра, що таїть в собі можливість надзвичайних декоративних ефектів. Особливо благородні колірні градації дає перламутр - матеріал міцний, пестячий око ніжними колірними відтінками, що нагадують про сонячні промені, блискучі хмари або про морські хвилі. Вогняними, приємними для ока сполохами спалахують на федоскінських мініатюрах то небо, то нарядний одяг персонажів.

Традиційній федоскінській мініатюрі властиво органічна сполука прийомів листа по-щільному і по-крізному. Блиск лесирувальних фарб тут, як правило, підкоряється загальному колориту мініатюри: наприклад, сонячний колорит в мініатюрі "Сім'я" (кругла коробка, друга половина XIX ст. музей народного мистецтва, Москва), смерковий - в мініатюрі "Казки бабусі" (коробка, друга половина XIX ст., музей при Федоскінській фабриці мініатюрного живопису) або колорит місячної зимової ночі в мініатюрі А.А.Круглікова "Калядованіє в Малоросії" (шкатулка, 1943 р., музей при Федоскінській фабриці).

Орнамент

Федоскінська мініатюра іноді доповнюється золотим орнаментом переважно рослинного характеру. Орнамент пишеться лаком з білилами (так звана гульфарба), що підмішані в нього, по матовій поверхні коробки. На витриману до відлипання гульфарбу накладається сусальне золото. Легкими торканнями сухого ватяного тампона майстер збиває зайве золото, залишаючи на чорному лаку рельєфний золотий узор, який потім уточнюється, розробляється коричневою фарбою, переважно умброю .

Полірування золотого орнаменту вовчим зубом

Шотландкою називається геометричний узор на

чорній лаковій поверхні невеликих коробочок, отримуваний шляхом перетину прямих ліній, (нанесених рейсфедером, рідкими фарбами за допомогою лінійки і косинця), створюючих складну сітку, що віддалено нагадує шотландську тканину.

Шотландка з'явилася в лукутинському виробництві в XIX ст. під впливом англійських лакових виробів. Узор шотландка нерідко гравірувався різцем по чорному лаку до листа олова або срібла, що пролягав нижче. Потім лінії підсвічувались лесирувальними фарбами, що додавали особливу колірну гру декорованої поверхні. Скань - це набірний узор по сирому лаку з окремих металевих, срібних або мельхіорових деталей - зірочок, листів, травичок, крапок і т. п., відбитих на свинцевій матриці спеціальними пуансонами (чеканами). Деталі скані складають в узор за допомогою пінцета. Після покриття трьома шарами світлого лаку і поліровки сканний узор набуває тектонічної єдності з поверхнею виробу - як правило, невеликого розміру.

Цировкою, або сяйвом, називають узор з тонких хвилястих ліній, що розходяться подібно до хвилеподібних променів від центру коробочки. Цировка проводиться таким чином: на перший шар чорного лаку, що не просох, накладається лист срібла, мельхіору або олова. Після висихання виріб покривається ще декількома шарами чорного

лаку. Потім майстер ріже узор до металу штихелем за допомогою лекала. Іноді цировка створюється рейсфедером рідким лаком з подальшим накладанням листів сусального золота.

Розпис під черепахову кістку проводиться коричневими фарбами по сирому ясно-жовтому ґрунті. Художник м'яко вплаває в цей ґрунт коричневі плями і розводи, що імітують малюнок черепахової кістки. Живопис ведеться від ясно-жовтих до коричневих тонів. Завершується імітація ударами чорних плям в найбільш темних місцях узору. У минулому черепашкою нерідко декорувалася і внутрішня поверхня виробів. Існував ще спосіб відтворення узору, що по вигляду нагадує черепахову кістку, - методом копчення ясно-жовтого сирого ґрунту за допомогою лампади. Такий узор називався черв'ячок.

У лукутинському мистецтві пізньої пори з'явилася імітація малахітового узору. Вона проводилася так: у ложці розмішувалася зелена фарба на скипидарі і маслі, потім фарба виливалася в судину з водою, де при помішуванні паличкою утворювала на поверхні води примхливі розводи, що нагадують узори на зрізах малахітового каменя. Виріб з пап'є-маше, покритий по лаку темно-зеленим ґрунтом, на мить занурювали в судину; плівка прилипала до предмету, створюючи на нім вишуканий декор.

Крім того, у федоскинському мистецтві в другій половині XIX ст. існували ще імітація червоного дерева, головним чином в декорванні внутрішньої поверхні речей, - методом лесирувальних покриттів червоно-коричневими фарбами по світлішому ґрунті; наслідування бересті - масляними фарбами по фону "слоняча кістка".

Завершуючі стадії виробництва виробів з пап'є-маше. Від художників-мініатюристів вироби потрапляють до рук професійних лакувальників і полірувальників.

Речі покриваються трьома шарами світлого масляного лаку з обов'язковим просушуванням і очищенням кожного шару. Після покриття четвертим шаром лаку вироби шліфуються зернистою пемзою, бруском і поліруються: спочатку трепелом {порошком з обпаленого черепка), потім цигейковим хутром.

Залишається остання, чисто формальна операція: шарнірщик остаточно вставляє в петлі вісь шарніра - металевий прутик, що скріплює кришку з корпусом виробу. Річ закінчена. Вона починає жити як самостійний, оригінальний художній твір, створений руками багатьох майстрів.

12. Виробництво

Фабрика Федоскіно запрошує Вас відвідати своє виробництво. Професійний екскурсовод познайомить Вас з технологією виготовлення пап'є-маше, історією створення промислу, з експозиційним залом, де у вітринах виставлені унікальні вироби (близько 1000 експонатів), деяким з них більше 200 років. Також екскурсовод проведе Вас по виробництву. Ви своїми очима зможете побачити, як вручну виготовляються вироби: від початкового моменту розкрою картону до перетворення його на скриньки, шкатулки й інші вироби.

Ви відвідаєте майстерні живописців, де зможете спостерігати роботу майстрів, блискучого виконання мініатюр в техніці багат шарового масляного живопису.

13.Виготовлення виробу і матеріали що використовуються

Корпус виробу, наприклад шкатулки, виготовляється з пап'є-маше.

Пап'є-маше - пластикна маса з подрібненого і розмоченого паперу, картону і інших волокнистих матеріалів з добавками-наповнювачами: крейдою, глиною, гіпсом або клеєм.

Корпус виробу просочується гарячим льняним маслом і висушується в печі при великій температурі. Після сушки

виріб ґрунтують, потім відшліфують до отримання ідеально гладкої поверхні.

Наступний етап – багат шарове покриття лаком. Як правило, внутрішню поверхню покривають червоним, а зовнішню – чорним лаком.

В цілому весь процес виготовлення виробу займає від 4х до 6ти місяців. Вироби, виконані за даною технологією не схильні до корозії і розсихання в результаті зовнішніх дій.

14.Мініатюра. Етап 1. Ґрунт

Ґрунт – алюмінієвий порошок, що напилюється на лак, прилипаючи до поверхні, він забезпечує стійкість кольору фарби, що наноситься. Прозорі фарби просвічуються через ґрунт, додаючи металевий блиск, що у свою чергу виглядає дуже ефектно. Іноді як ґрунт використовується сухозлітне золото або океанічний перламутр. Потім на ґрунт за допомогою кальки переводиться силуетний малюнок.

15.Мініатюра. Етап 2. Замальовок

Замальовок – накладення першого шару живопису. У ній відображаються основні кольори і тіні, не приділяючи уваги деталям. Далі проводиться сушка. Якщо масляні фарби залишити сушитися при кімнатній температурі це займе дуже багато часу, а деякі фарби можуть зовсім не висохнути, тому сушка проводиться при оптимальній температурі приблизно 60 градусах за Цельсієм.

16.Мініатюра. Етап 3. Перемальовок

Коли фарби висохнуть, мініатюра покривається шаром лаку і знову проводиться сушка. Для забезпечення рівної поверхні і видалення бульбашок, що утворюються при покритті лаком, виріб шліфується порошком пемзи. У результаті, ми отримуємо ідеально рівну поверхню, на яку наноситься наступний шар живопису. На цьому етапі прописуються всі деталі; тіні стають глибшими, світло яскравішими. Далі – сушка, покриття новим шаром лаку, шліфовка.

17.Мініатюра. Етап 4. Бликівка

Бликівка – останній шар живопису, розстановка акцентів, відблисків, найдрібніших деталей. Далі сушка, покриття ласий не менше десяти шарів.

18.Мініатюра. Етап 5. Готовий виріб

На корпусі, за допомогою тонкої сталевий пір'їнки малюється орнамент, пишеться ім'я художника і дата виготовлення. Корпус покривається лаком не менше десяти шарів і полірується. Поліровка, як правило, робиться «оксидом хрому» (паста ГОІ) на крузі, що поволі обертається, до дзеркально рівної поверхні. Складні моменти доводяться в ручну.

Готовий виріб

**19.Етапи виготовлення шкатулки з підлаковим
розписом**

Нанесення шпаклівки

Покриття внутрішньої сторони виробу червоним лаком

Нанесення малюнка на напівфабрикат

Грунтовка малюнка білилами

Розпис виробу

Поліровка поверхні вовчим зубом

Закінчений виріб «Парочка»

20.Палех - центр лакової мініатюри

Сучасний Палех - один з визнаних центрів лакової мініатюри.

Після революції 1917 року іконописцям Палеху довелося шукати нові шляхи застосування своїх творчих сил. Палешанеи створили новий стиль мініатюрного листа, що відрізняється особливою тонкістю художніх прийомів.

Дорогоцінні мініатюри палехських майстрів з тріумфом пройшли по багатьом виставкам Європи, Америки, Азії,

отримали "Гран-прі" на Усесвітній виставці в Парижі. Палех виявився здатним змагатися з визнаними лаками Брауншвейга, Японії, Персії, Китаю.

Процес народження палехської мініатюри довгий і складний. Художники використовують особливий матеріал - пап'є-маше, що покривається чорним шпаклюванням, на яке наноситься білильна підготовка - підмальовування. Потім в декілька прийомів ретельно розписуються внутрішній (роскриш) і зовнішній контурний (розпис) малюнки. Поверхню виробу пемзують, покривають лаком, полірують, розписують золотом.

обочий стіл - творча лабораторія.

Основи стилю і технології виготовлення палехської лакової мініатюри склалися вже в перше десятиліття існування "Артілі стародавнього живопису". Нове мистецтво успадкувало багато традицій іконописання - умовність зображення, тонкість і плавність ліній, своєрідні форми архітектури, пейзажу, орнаменту, фарби темпер, використання твореного золота, техніка "плавій".

Палех «Жнива»

Теми творів художників Палеху - улюблені у фольклорі мотиви селянської праці, хороводи, трійки, битви, пісенні і історичні сюжети, казки, биліни. Майстри чудово поєднують живописні композиції з формою мініатюрних шкатулок, скриньок, тарілок, коробочок, пластин, пудрениць.

Сучасне палехське мистецтво увійшло самостійною і повноцінною течією в загальний потік російської національної культури. Краса, гармонія і вишуканість, властиві роботам палешан, викликають незмінний інтерес до їх творчості.

Перші палехські мініатюристи І.І.Голіков, І.І.Зубков, А.В.Котухин, І.В.Маркичев, А.А.Дидикин, Н.М.Зіновьев у минулому були іконописцями. Наївна безпосередність,

щирість, деяка архаїчна їх робіт у поєднанні з прекрасною майстерністю виконання додають раннім творам Палеху особливу чарівність. Перші мініатюристи передали свої знання і досвід подальшим поколінням майстрів, серед яких найбільший інтерес представляють П.Д.Баженов, Д.Н.Буторін, Т.І.Зубкова, А.А.Котухина, Н.І.Голіков, Е.Ф.Щаніцина, І.В.Ліванова, В.М.Ходов, Б.М.Кукулієв, А.Д.Кочупалов. При всій відмінності творчого підкреслення їх об'єднує прагнення до розвитку і збагачення кращих традицій палехського мистецтва.

Палех «Тройка»

21.Холуйський мініатюрний живопис

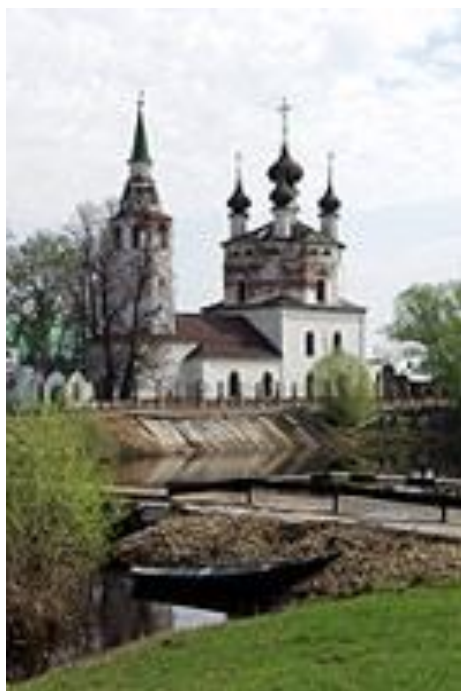
Мистецтво лакової мініатюри Холуя - самобутній і цікавий напрям в російському декоративно-прикладному мистецтві.

У 1934 р. художники Холуя об'єдналися в артіль, яка стала згодом градоутворювальним підприємством, що виховало багато талановитих художників.

Холуйська шкатулка

У 70-х і 80-х роках Холуйський мініатюрний живопис розвивався інтенсивно. Створювалися нові твори, поповнюючи фонди місцевого музею і асортиментного кабінету Івановського і Плесьського художніх музеїв в Івановській області, Московського музею декоративно - прикладного і народного мистецтва, Музею народного мистецтва, де найбільша колекція Холуйської лакової мініатюри, відділу Історичного музею на Куликовому полі.

Музей народного мистецтва в с. Холуй

Ці роки характерні розширенням асортименту виробів лакової мініатюри, що випускаються, кількість зразків, з яких художники виконують невеликими тиражами виробу для ринку, налічує більше 700 штук.

З 1961 року виробу з Холуйською лаковою мініатюрою зі своїм живописом виходять на міжнародний ринок. Перше замовлення на лакову мініатюру було з Лондона, потім із США, Німеччини, Франції, Бельгії і Італії. Вихід на міжнародний ринок сприяв розвитку мистецтва, піднімав престиж Російського іконопису і лакової мініатюри, у тому числі і Холуйською. У квітні 1992 р. державне підприємство «Художня фабрика лакової мініатюри» перейшло у власність працівників шляхом приватизації і почало називатися ТОО «Диплома 1 ступеня Холуйські художньо – виробничі майстерні».

Роботи художників Холуя щорічно беруть участь у виставках – продажах лакової мініатюри і іконопису як в Росії, так і за кордоном. Унікальний іконопис, лакові мініатюри займають певні місця, гран-прі і так далі Серед наших майстрів є народні, заслужені, а так само молоді, але дуже талановиті художники.

Виготовлення Холуйської шкатулки - тривалий і трудомісткий процес, секрети якого зберігаються з моменту виникнення цього художнього промислу і відомі тільки холуйським майстрам.

На початковому етапі створення унікальної холуйської лакової мініатюри з якісного деревного картону пресуються багат шарові трубки, форма і розмір яких дуже різноманітні. Ці трубки називаються навивами. Вони просочуються гарячим льняним маслом, а потім сушаться в спеціальних печах, поки масло не затвердіє.

Холуйський майстер з такого навива робить заготовку майбутньої лакової мініатюри - напівфабрикат, на який належить нанести ґрунт.

Ґрунтують шкатулки сумішшю льняного масла, сажі і глини.

Висушений ґрунт шліфують, і фарбують шкатулку червоним і чорним лаком, після чого вона потрапляє до рук художника, створення унікальної лакової мініатюри Холуя, що володіє секретами.

Рецепт приготування фарб, використовуваних в Холуєві для створення лакової мініатюри, дійшов з глибини століть. Такими фарбами працювали майстри стародавньої Русі, створюючи свій знаметитую іконопис. Мінеральний порошок розтирається разом з яєчним жовтком, водою і оцтом. Правильно приготовані фарби - одна з складових успішної роботи художника при створенні лакової мініатюри.

Холуйський художник працює якнайтоншими білячими кистями.

Орнамент виконується спеціально приготованим сухозлітним

золотом з додаванням вишневої смоли, що додає холуйській лакові мініатюрі неповторність і унікальність.

Для додання блиску лаковій мініатюрі золото полірують вовчим зубом.

Розписана шкатулка покривається декількома шарами лаку. Лакове покриття вирівнюється на спеціальних матерчатих кругах.

Завершальний етап створення лакової мініатюри - поліровка. Лак полірується до тих пір, поки не зникнуть найдрібніші подряпини.

Якісна поліровка підкреслює художні достоїнства лакової мініатюри, виявляє її яскравість і глибину.

Грунтують шкатулки сумішшю льняного масла, сажі і глини.

Висушений ґрунт шліфують, і фарбують шкатулку червоним і чорним лаком, після чого вона потрапляє до

рук художника, створення унікальної лакової мініатюри Холуя, що володіє секретами.

Рецепт приготування фарб, використовуваних в Холуєві для створення лакової мініатюри, дійшов з глибини століть. Такими фарбами працювали майстри стародавньої Русі, створюючи свій знаметий іконопис. Мінеральний порошок розтирається разом з яєчним жовтком, водою і оцтом. Правильно приготовані фарби - одна з складових успішної роботи художника при створенні лакової мініатюри.

Холуйський художник працює якнайтоншими білячими кистями.

Орнамент виконується спеціально приготованим сусальним золотом з додаванням вишневої смоли, що

додає холуйській лаковій мініатюрі неповторність і унікальність.

Для додання блиску лаковій мініатюрі золото полірують вовчим зубом.

Розписана шкатулка покривається декількома шарами лаку. Лакове покриття вирівнюється на спеціальних матерчатих кругах.

Завершальний етап створення лакової мініатюри - поліровка. Лак полірується до тих пір, поки не зникнуть найдрібніші подряпини. Якісна поліровка підкреслює художні достоїнства лакової мініатюри, виявляє її яскравість і глибину.

Прийоми декорування

Разом з мініатюрним живописом і золотим, орнаментом у Федоскіні були розроблені прийоми

оригінального декорування виробів шотландкою, сканью, цирівкою, черепашкою і ін.

22.Історія жостовського промислу

Жостовський піднос

Історія жостовського промислу сходить на початок XIX століття, коли у ряді підмосковних сіл і сіл колишньої волості (нині Митіщинський район Московської області) Троїцькому, Жостові, Осташкові, Хлебнікові, і інших - виникли майстерні по виготовленню розписних лакованих виробів з пап'є-маше. Першим закладом лакування в Підмосков'ї була фабрика купців Коробова-Лукутіних,

заснована в кінці XVIII століття в селі Федоскіно, в 7 км. від Жостова.

Разом з табакерками і іншими невеликими предметами портсигарами, гаманцями, коробочками і іншими, в 1830-1840-х роках в окремих майстернях почали виготовлятися і підноси, овальні або круглі, орнаментовані досить скромно, - частіше всього лише золотими бордюрами. Матеріалом для них служило пап'є-маше.

В середині і особливо в другій половині XIX століття виробництво підносів в Жостові і навколишніх селищах збільшилося, причому пап'є-маше замінило залізо. Залізні підноси поступово витіснили табакерки і інші "паперові" вироби з майстерень волості Троїцької.

Вигідне розташування поблизу столиці забезпечувало промислу постійний ринок збуту і дозволяло обходитися без посередництва скупників. У Москві ж закуповувалися і всі необхідні для виробництва матеріали.

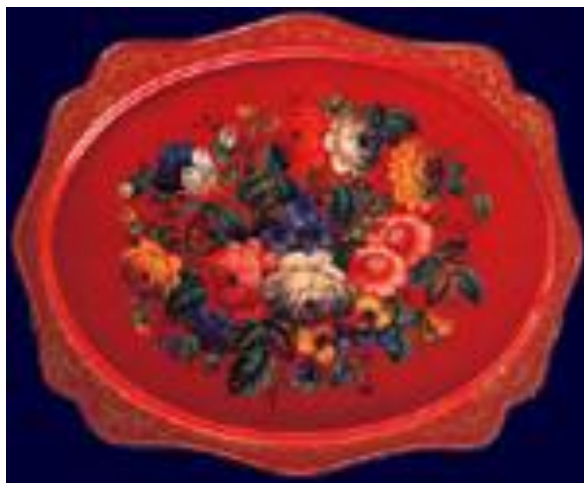
Подібно до інших народних промислів 1910 – і роки Жостово переживало кризу. Попит на підноси впав, виробництво скорочувалося. Майстри йшли в сільське господарство, у відхожі промисли. Ті, що залишилися організували в 1912 році в селі Новосильцево Трудову артіль, але вона скоро розпалася.

Лише у 1920 - і роки із загальним підйомом народного мистецтва і відродженням артілей в багатьох місцевостях виникли вони і навколо Жостова, а в 1928 році об'єдналися в одну - "Металлоподнос", з 1960 року перейменовану в ту, що існує і понині Жостовську фабрику декоративного розпису.

1920 - 1930 – і роки були нелегкими в історії Жостова. Загальні для радянського мистецтва тенденції прямолінійного затвердження сучасності і реалізму приводили до того, що ті, що відали народними промислами організації намагалися змінити традиційний напрям їх розвитку і впроваджували в жостовський живопис зразки орнаментальних і тематичних композицій, створені художниками - професіоналами без урахування специфіки місцевого мистецтва. Провідні художники Жостова розуміли чужерідність подібних новацій самої суті народної творчості, уміло протистояти їм і направляти нові ідеї на поглиблення традиційного мастрества.

1960 – і роки відкрили новий етап в історії Жостова, що продовжується і понині. Художній розпис підносив все більше знаходив високий авторитет і популярність не тільки масовими виробами, але і унікальними творами провідних майстрів, що все частіше привертала увагу на численних виставках в країні і за кордоном.

За свою історію жостовські підноси з побутового предмету стали самостійними декоративними панно, а ремесло, що служило колись підмогою до землеробства, знайшло статус унікального виду російського народного мистецтва.

Сьогодні декоративний живопис Жостова знаходиться на підйомі. Це не означає, що в житті промислу немає складнощів і проблем. Вони існують у всіх сферах нашої культури, якою доводиться протистояти сучасній безоглядній комерціалізації. Жостову наслідують, намагаються підроблюватися під стиль і навіть авторські манери художників. Але тільки нетямущі в цьому мистецтві можуть так помилятися. Колектив, що працює в промислі, володіє високим професіоналізмом, досягнутою багаторічною наполегливою працею і творчими пошуками, вдосконаленням

майстерності і постійною орієнтацією на кращі зразки із спадщини старих майстрів. До цього треба додати вивчення історії мистецтва, класичного натюрморту і різних видів російського прикладного і народного мистецтва, що поповнюють "творчу скарбничку" майстрів. Відданість майстрів мистецтву і поглиненість своєю творчістю заражають молодих, що сприяє спадкоємству майстерності новими поколіннями, а значить, відкриває шляхи подальшого життя промислу.

23.Каталог

Жостовські підноси

Палехські лакові мініатюри

Ємея

Килим-літак

Іван-Царевичч

Оленка

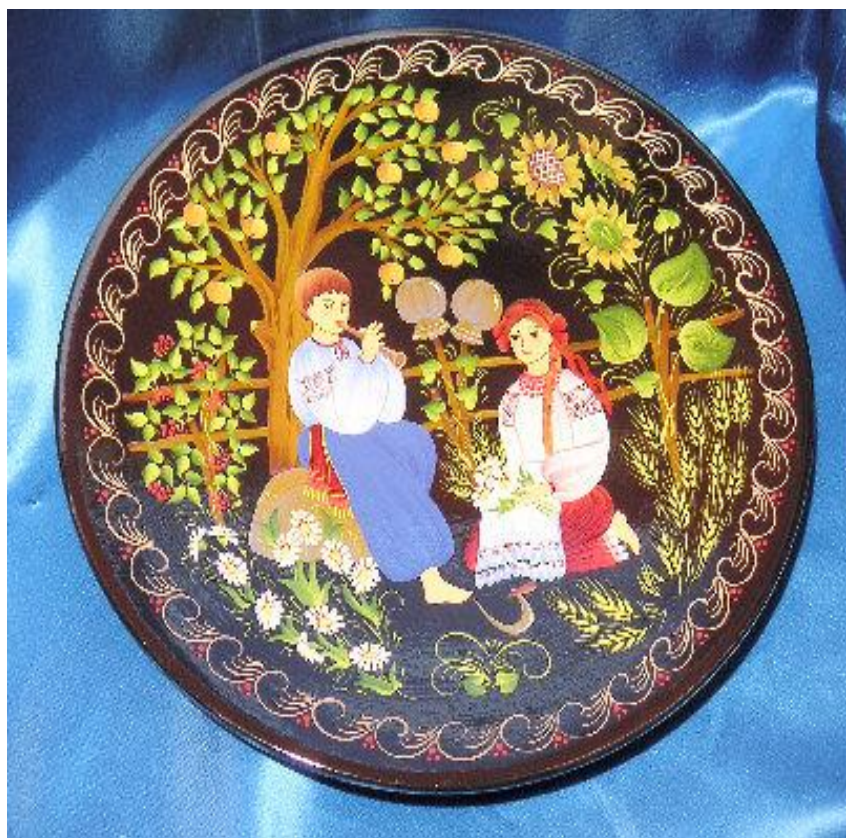
Царівна-Лебідь

Петраківські вироби

Федоскінські вироби

Рекомендовані літературні джерела.

1. Бакушинский А.В. Роспись по дереву, бересте, папье-маше. – М.: Просвещение, 1983 – 140 с.
2. Барадулин В.А., Коромыслов Б.И. Основы художественного ремесла. Практическое пособие для руководителей школ, кружков. – М.: Просвещение, 1979 – 200 с.
3. Василенко В.М. Прикладное искусство – М.: Просвещение, 1977 – 160 с.
4. Гонзуль В.П. Народна керамічна іграшка на уроках образотворчого мистецтва. // Початкова школа. – 1990 - №6 – С. 37
5. Темерин С.М. Прикладное искусство. – М.: Просвещение, 1980 – 250 с.
6. Уханова И.Н. Русские лаки. – М.: Высшая школа, 1984. – 202 с.
7. Русские художественные лаки. Б.И.Коромыслов -"Основы художественного ремесла" Практ. пособие для руководителей школ. кружков В.А.Барадулин, Б.И.Коромыслов, Ю.В.Максимов и др., М.: Высшая школа, 1989. – 229 с.

МИСТЕЦТВО ЛАКОВОЇ МІНІАТЮРИ

- Умань, „АЛМГ”, 2008 – 78 с.

© Мелентьев О.Б.

